

Avalent>Õigusaktid ja kohtupraktika>Liikmesriigi õigus

Liikmesriigi õigus

Poola

Selles jaotises antakse ülevaade Poola õigussüsteemist.

Poola on demokraatliku valitsemisvormiga vabariik. Seadusandlik võim kuulub parlamendile, mis koosneb alamkojast (**Seim**) ja ülemkojast (**Senat**).

Täidesaatev võim kuulub **Poola Vabariigi Presidendile (Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej)** ja **valitsusele (Rada Ministrów)**. Kohtuvõim kuulub kohtutele ja tribunaliidele.

Poola õigussüsteem rajaneb kontinentaalsel õigussüsteemil (**tsiviilõiguse traditsioon**). Poolas on üldkohtuteks **apellatsioonikohtud (sądy apelacyjne)**, **piirkonnakohtud (okreg)(sądy okręgowe)** ja **kohalikud kohtud (rejon)(sady rejonowe)**. Nende pädevuses on kriminaal-, tsiviil-, perekonna- ja eestkostõiguse, samuti tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse asjade arutamine.

Halduskohtunikud kuulub Kõrgeima Halduskohtu (Naczelny Sąd Administracyjny) alla, mis teostab kohtulikku järelevalvet avaliku halduse üle.

Ülemkohus (Sąd Najwyższy) on Poola Vabariigi kõrgeim kohtuorgan ja seega ka kõrgeim apellatsioonikohus. Ülemkohtu põhiülesanded on õigusemõistmine Poolas (koos üld-, haldus- ja sõjaväekohtutega), kassatsioonkaebuste läbivaatamine erikaebuste vormina ja otsuste vastuvõtmine õiguse tõlgendamise kohta.

Konstitutsioonikohus (Trybunał Konstytucyjny) on kohtuorgan. Tema pädevuses on järgmiste asjade üle otsustamine:

vastuvõetud seaduste vastavus põhiseadusele;

keskvalitsuse organite vahelised pädevusalased vaidlused;

erakondade eesmärkide ja tegevuse vastavus põhiseadusele;

põhiseaduslikkust käsitlevad kodanike kaebused.

Konstitutsioonikohtu tegevust reguleeriva seaduse ja muude seonduvate seaduste ingliskeelne versioon on kättesaadav [Poola Konstitutsioonikohtu](#) veebisaidil.

Õiguse allikad

Poola õiguse allikad on põhiseadus, seadused, ratifitseeritud välislepingud ja määrused. Põhiseadus on Poola õiguse tähtsaim allikas. See sisaldab teavet Poola õigussüsteemi, institutsionaalse ülesehituse, kohtusüsteemi ja kohalike omavalitsuste kohta. Põhiseadusega on hõlmatud ka poliitilised vabadused ja õigused. Praegu kehtiv põhiseadus jõustus 1997. aastal. Poola põhiseaduse tekst on kättesaadav [Poola parlamendi alamkoja \(Seim\)](#) veebisaidil poola, inglise, saksa, prantsuse ja vene keeles.

Õigusaktide liigid – kirjeldus

Seadused (ustawy) on üldiselt siduvad õigusaktid, millega hõlmatakse olulisi küsimusi. Mis tahes küsimust võib reguleerida seadusega. Teatud juhtudel nähakse põhiseaduses ette kohustus reguleerida seadusega mõnd kindlat küsimust, näiteks eelarvet või kodanike õiguslikku staatust.

Poola põhiseaduse kohaselt peavad mõned **rahvusvahelised lepingud (umowy międzynarodowe)** olema enne ratifitseerimist kinnitatud seadusega, mis on parlamendis vastu võetud ja presidendilt allkirja saanud. Sellised lepingud hõlmavad näiteks liitusid, poliitilisi või sõjaväelisi kokkuleppeid, kodanike vabadusi, õigusi ja kohustusi, liikmelisust rahvusvahelistes organisatsioonides ja teisi põhiseadusega reguleeritud küsimusi.

Määruseid (rozporządzenia) annavad välja põhiseadusega nimetatud riigiasutused vastavalt seadustega antud volitustele.

Valitsuse pädevuses on välja anda sisemisi **otsuseid (uchwały)**, mis on siduvad üksnes otsuse välja andnud organi allasutustele; kõnealused otsused ei saa olla õiguslikuks aluseks otsustele, mida tehakse kodanike, juriidiliste isikute ja muude subjektide suhtes.

Kohaliku omavalitsuse organid ja valitsusasutuste kohalikud organid võivad seadusega antud volituse alusel vastu võtta **kohaliku elu reguleerivaid õigusakte (akty prawa miejscowego)**, mida kohaldatakse nende haldusalas.

Õigusnormide hierarhia

Põhiseadus on Poola õiguse esmaseks allikaks. Ülejäänud Poola põhiseaduse normide hierarhia on järgmine: ratifitseeritud välislepingud, Euroopa Liidu määrused, direktiivid ja otsused, seadused, korraldused ja kohalike omavalitsuste õigusaktid.

Institutsiooniline raamistik**Õigusnormide vastuvõtmise eest vastutavad institutsioonid**

Seadusandlikku võimu teostavad **Poola parlamendi** kaks koda – Seim ja Senat. Parlamendiliikmeid valitakse ametisse **neljaks aastaks**. Seaduseelnõu esitamise õigus on saadikutel, Senatil, Poola Vabariigi Presendil ja valitsusel. Seaduseelnõu esitamise õigus on ka kodanike rühmal, mis koosneb **vähemalt 100 000** Seimi valimistel hääleõigust omavast kodanikust.

Seim arutab eelnõusid kolmel lugemisel. Kui Seim ja Senat on eelnõu vastu võtnud, saadetakse see presidendile allkirjastamiseks. President võib enne eelnõu allkirjastamist saata selle Konstitutsioonikohtule, et viimane hindaks selle vastavust põhiseadusele.

Valitsus tagab **seaduste** rakendamise, annab välja **määrusi**, sõlmib **ratifitseerimist nõudvaid rahvusvahelisi lepinguid** ning aktsepteerib **teisi rahvusvahelisi lepinguid** või loobub nendest.

Otsuste tegemise protsess**Algatamine**

Seaduseelnõu saavad algatada saadikud, Senat, Vabariigi President, valitsus ja vähemalt 100 000 Seimi valimistel hääleõigust omavast kodanikust koosnev rühm.

Üldjuhul esitavad eelnõusid valitsus või saadikud.

Eelnõu koos seletuskirjaga peab olema esitatud **Seimi esimehele (Marszałek Sejmu)**, kes edastab selle Vabariigi Presidendile, Senatile ja valitsuse esimehele (peaministrile).

Arutelu

Seim arutab eelnõusid kolmel lugemisel. Ühtlasi analüüsivad eelnõusid Seimi ja Senati erikomisjonid.

Vastuvõtmine

Senat peab **30 päeva jooksul alates eelnõu esitamisest** selle kas ilma muudatusteta või koos muudatustega vastu võtma või lükkama eelnõu täielikult tagasi.

Seim võib lükata Senati muudatused tagasi üksnes absoluutse hääleteenamusega, kui kohal on vähemalt pool kohustuslikust saadikute arvust.

Väljakuulutamine

Pärast menetluse lõppemist Seimis ja Senatis peab Seimi esimees esitama vastuvõetud eelnõu presidendile allkirjastamiseks. Vabariigi President peab kirjutama eelnõule alla 21 päeva jooksul alates selle esitamisest ja andma korralduse selle väljakuulutamiseks Poola Vabariigi Õigusaktide Teatajas (Dziennik Ustaw). 14 päeva pärast seadus jõustub. Samas võib **jõustumise kuupäev** olla kirjas ka eelnõu tekstis. Poola õigussüsteemi kohaselt on seadust võimalik kehtetuks tunnistada üksnes teise seadusega. Seaduse või muu õigusakti kehtetuks tunnistamise kuupäev peab olema märgitud seaduses või muus õigusaktis.

Õigusaktide andmebaasid

[Poola õigusaktide andmebaasis \(Seim\)](#) on võimalik leida seadusi alates 1918. aastast koos nende seaduste loeteluga.

Juurdepääs andmebaasile on **tasuta**.

Viimati uuendatud: 01/02/2024

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.